

ABONAMENTUL:

un an . . . 28 — Cor.
jumătate an 14 —
3 luni . . . 7 —
10 luni . . . 240

Pentru România și străinătate:

un an . . . 40 — franci

Telefon

stru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

ROMÂNUL

Cuvinte nechibzuite

Au trecut zilele frumoase dela Blaj, un vis dulce, înviorător și plin de ferice. Lumea s'a împrăștiat și toți, câți au fost de față, se pot ferici, că au putut fi artași la acelea zile de mărire națională înălțare sufletească. Frații noștri din Blaj s'au achitat într'un chip nu se poate mai bine de greaua lor sarcină. Zeci de mii de oameni au primit la căminele lor o iubire și ospitalitate într'adevăr neîntreută. Laudă li-se cuvine, laudă și mulțumită le aducem.

Au fost de față corespondenții tuturor jarelor ungurești mai de frunte și dacă în presa maghiară s'a scris atât de puțin despre ceasta sărbători naționale românești, este că presa maghiară este încă tot încătușată de turbatul șovinism de rassă, de ură neapăcată în contra românilor și astfel, cei mai mulți corespondenți maghiari, văzând năreția manifestațiilor noastre culturale, au preferat mai bine să tacă, decât să pună adevărul, cu excepțiunea câtorva dintre ei, cari hulind și batjocorind cu vădită invidie aceste sărbători senine mai bucuros au mințit decât să tacă.

Indeosebi a fost înălțător pentru noi faptul, că la aceste manifestațiuni atât de mpunătoare ale culturii noastre românești au luat parte o mare mulțime de frați iuitori din România, între ei cei mai de frunte scriitori români I. L. Caragiale, Gheorghe Coșbuc, Șt. O. Iosif, apoi luferii artei teatrale românești Aristița Romanescu,

Petru Liciu, d. și dna Zah. Bârsan. Au fost însă acolo și mulți fruntași ai vieții publice din România, senatori, deputați, profesori, ziariști ș. a., în frunte cu d. N. Iorga și dna, cari au devenit obiectul celor mai înflăcărâte manifestațiuni de iubire din partea zecilor de mii de români, adunați la Blaj.

S'a manifestat astfel dragostea de frați între românii din Ungaria și cei din România, s'au întărit între noi legăturile de prietenie și împrumutat respect. Un lucru acesta, care mai presus de orice îndoială, are o foarte mare importanță din punctul de vedere al unității noastre culturale și sufletești, unitate, care este scopul final al tuturor nizuințelor noastre obștești, unitate, care este singura noastră cetate nebiruită în lupta pentru asigurarea existenței noastre naționale românești.

Frații noștri din România erau veseli și fericiți, văzând veselia și fericirea noastră. Și sub acest raport în decursul celor trei zile de sărbătoare națională nici nu s'a ivit absolut nici un incident turburător — afară de unul. Acest unul însă are importanță deosebită și nu poate să fie retăcut, pentru că în cazul acesta el ar putea să producă la frații noștri din România întemeiate nedumeriri și îndoieli păgubitoare bunei înțelegeri frățești, ce chiar din punctul de vedere al intereselor mai mari ale neamului nostru întreg trebuie să domnească între noi și dânsii.

Cazul acesta a primit gravitatea sa deosebită atât prin importanța persoanei, care l-a produs, cât și prin locul ilustru, unde s'a săvârșit.

Martți, la masa Excelenței Sale domnului arhiepiscop și mitropolit dr. Victor Mihályi de Apșa, la care au luat parte peste o sută de invitați în frunte cu cei doi mitropoliți, cei patru episcopi, prefectul comitatului Szász József și aproape toți fruntașii fruntașilor dela noi și din țară, s'a rostit un toast în onoarea d-lui prefect Szász József.

Toastantul a crezut de cuviincios a folosi această ocaziune pentru ca să preamărească stările publice dela noi punându-le în față cu cele din România și a socotit să motiveze neexistența iredentismului român prin faptul, că masele poporului nostru nici nu pot să dorească trecerea lor la statul-român pentru simplul motiv, că în România li-ar merge mult mai prost, decum le merge în fericitele țări de sub coroana Sfântului Ștefan. În legătură cu această nechibzuință distinsul toastant și-a luat voie a da și unele lecții înțelepte fraților din România, prezenți la masa părintelui mitropolit, apostrofând cu învinuiri foarte transparente politica generală a tuturor partidelor politice din România.

Cazul acesta este foarte regretabil. Și el nu poate fi trecut cu vederea pentru simplul motiv, căci în acest caz frații noștri din România ar fi îndreptățiți a crede, că noi cei din Ungaria și Ardeal ne simțim în drept a ne amesteca în afacerile lor interne și anume în luptele lor politice de partid, câtă vreme adevărul este tocmai contrarul. Indeosebi partidul național român din Ungaria și Transilvania și comitetul central executiv al acestui partid, singurul reprezentant legal al națiunii române din țările

Partea Românilor din Ardeal și Ungaria în cultura românească

de N. IORGA

III.

În anul 1850 ardelenii luaseră în stăpânire învățământul public. Ei erau dascălii cei vechi, începătorii, și cei cari intrau în rândurile de profesori noi erau ucenicii de-ai lor, crescuți cu cărțile lor de școală, sub înrâurirea cuvintelor lor, în atmosfera școlară creiată de dânsii. Laurian și tovarășii lui se puteau gândi acuma să dea un îndreptariu deplin și neschimbător educației naționale. Bazată pe latinismul limbii, pe latinismul rasei, ea trebuia să servească numai tendințelor în legătură cu tradiția latină, așa cum acești învictori ai Romei românești puteau să o înțeleagă.

Prin aceasta fruntașii veniți de dincolo părăsiau sănătoasă, necesară și atât de folositoare tradiție proprie națională. Jertfiau zeilor părintești toate amintirile și nevoile noastre, tot ce isprăviserăm și tot ce puteam nădăjdui. Cei mai depărtați strămoși se puteau bucura în depărtatele lor morminte păgâne; aceia însă cari se coborâseră în pământul acestei țări după ce ne păstrasera și creșuseră moștenirea fără care n'ar fi aici cine să se gândească la cetatea veșnică, aceia pierdeau astfel dreptul lor la o recunoștință fără capăt, la o necontenită urmare a poveștelor și îndemnurilor lor. Roma nu mai era astfel o bunică vrednică de acest

nume de bunătate, ci o măreață și temută Ahnfrau, care apare din când în când pentru a turbura pe cei de astăzi, pentru a-i împiedeca de a duce în muncă spornică și modestă mulțumire vieța pe care li-au îngăduit-o împrejurările.

O reacțiune era de nevoie. Și cine avea mai multă autoritate spre a o începe decât Kogălniceanu, acela care cunoștea, înțelegea și iubia mai mult tradiția națională?

O porni însă, fără gând de luptă, un spirit vioiu și glumeț, de o spirituală îndrăzneală, de o spontaneitate agresivă, un diletant în stare să găsească prin bunul său simț lucruri care scăpau din vedere oamenilor de știință, Al. Rusu (Russo). Crescut în străinătate, în patriarhalismul și religiositatea elvețienilor, el văzu, la întoarcerea în țară, vieța care dispărea, nu cu ochii celor cari sunt deprinși cu dânsa, ci cu ochii unui artist, unui sentimental, unui romantic. Tot ce fusese și purta pe caracterul său de originalitate venerabila patină istorică, îl interesa, îl mișca, îl îndemna spre recunoștere și apărare. Din acest punct de vedere, artistic, tradiționalist, începu el lupta împotriva inovatorilor în limbă, a fabricanților de „neologisme“, a adaptatorilor și adoptatorilor de „lexicoane străine“, a noilor scriitori „franțuzo-români“, „italiano-români“. Ca falsificatori, ca siluitori de suflete, ca pedanți îi ura și-i combătea, dar și numele lui Laurian și Pumnul nu le dădea la început decât prin cruțătoare inițiale. Numai între „autori“ „ardelo-româno-moldoveni“ erau combătuți aceia dintre românii din Ungaria cari, scriind, scriau așa,

după aceste norme. De acolo nu-i plăceau doar „sistemele lingvistice“, năvălitoare și „amețitoare de capete“.

Iar, cât privește limba adevărată, a ardelenilor din popor, vieța lor adevărată, cum o putuse cunoaște în rătăcirile sale din 1848, el avea pentru ele convenita prețuire și simpatie, mirându-se numai cum avea „familie patriarhală“, fără clase s'a putut lăsa cucerită de autorii „comediei lingvistice“, pe care în Câmpul Libertății, la un ceas mare, și el o putuse auzi. „Limba din Ardeal la care răspund toate glasurile“, „limba obștească, a lui Clain, a lui Șincai, a traducătorilor bisericești“, pe aceea o iubia și el, urând pedantismul, ca „anti-român“. El vedea acolo „feciori sdraveni ce-și pot da mâna cu roi împotriva pedantismului“. Și, arătând rolul cărturarilor față de această limbă vie, el scria: „Are Franța Academie pentru că Franța în vreme a înlăturat pedanții, pentru că gramatica s'a mărginit a da numai regule organizatoare a graiului unei limbi ce se vorbește și se vorbește, iar nu codul unei limbi închipuite“.*)

Unii dascăli ardeleni vedeau în acești luptători pentru o cauză dreaptă, ce nu-i putea jigni în nici un chip, o barbară hordă „ruso-slavonă“, care caută prin vicierea limbii să înjosească neamul. Cipariu însuș predica, deși apărător al stilului general românesc din cărțile bisericești, împotriva jargonului corupt, lăsat de „popii cei sârbești, logofeții cei grecești, solgăbiralele cele ungurești“.**)

*) Ediția Academiei române (P. V. Haneș), pp. 80-1.

**) Ibid., p. 343.

St. Pop. Pedepsirea aspră a abuzurilor de soiul ăsta, e vrednică mult mai mult decât multe discursuri de acestea de a lui Tisza..."

16 iulie (după amiazi).

Béla Mezössy (kossuthist, exsecretar de stat), după ce criticat discursul lui Tisza și prospectele dualismului, continuă astfel: „Deputatul Sigismund Várady, care fără îndoială e talentat, se pare, că are o clientelă numeroasă în cazuri criminale, căci și atitudinea sa morală se potrivește cu cea a clienților săi. Partea cea mai mare a discursului a avut de scop să dovedească, că corupția în Ungaria este aveau un mijloc constituțional adoptat. (Proteste). Oratorul spuse apoi, cum a răspuns Deák în 1848, la o interpelatie, care se ocupa cu un caz de abuz electoral, că guvernul n'a pus nici un candidat și că n'a recomandat pe nici unul.

Petru Ertsey. Coliția simplaminte a devenit pe deputați! Insuși Fr. Kossuth a reproșat mai multora, că au primit mandatele dela el. (Zgomot).

B. Mezössy. Francisc Deák a argumentat, că guvernul n'are lipsă de o majoritate numai artificială. Voința națională trebuie să se exprime liber, căci numai ea poate forma baza adevărată a activității guvernului.

Cât pentru alegerile coaliției, voința națională se exprimă atunci liber; și cea mai bună dovadă e, că din membrii majorității de acum, nici unul n'a fost ales. (Proteste și râset.) Vorbitorul citează diferite petiții din vremuri de demult, prin cari au fost anulate mandate, pentru corupție.

Acelea au fost vremuri idilice, în asemănare cu abuzurile, corupția și intimidările alegerilor de acum.

V. Sümeği: În fiecare cerc s'au plătit sute de mii.

B. Mezössy: Jumătate de an au tot pregătit națiunea pentru alegeri, și în acel răstimp satele și orașele au fost prefăcute în crâșme.

Vorbitorul declară, că ține de adevărate constatările dlui Pop despre abuzurile autorităților. Și după o astfel de campanie primul ministru a declarat corespondentului unui ziar strein, că aceste alegeri au avut rezultat nobilizator pentru moralitate. (Voce în stânga: „Ce cinism!“)

Vorbitorul nu invidiază pe primul-ministru pentru judecata sa, vederile sale referitoare la moralitate sau bunul său gust. E adevărat, că ministrul-președinte a trăit multă vreme aproape de Orient, și a adus de acolo ideile sale de moralitate și bun gust. Totuș nu încapă îndoială, că această campanie electorală a făcut moralității publice multă pagubă în Ungaria, și că mulți ani trebuie să treacă înainte de ce s'ar putea îndrepta răul. Că ministrul-președinte nu-și bate capul cu așa

ceva se pricepe ușor, căci cea dintâiu experiență politică în Ungaria și-a început-o cu arme asemenea. Dar noi nu vom uita-o niciodată și-i vom amări surisul vecinic... (Va urma.)

„Ce se va întâmpla în Ungaria?“

Sub acest titlu în numărul său de duminică ziarul „Neues Wiener Tagblatt“ se ocupă amănunțit de situația politică actuală și în baza comunicărilor primite dela o persoană bine informată despre intențiunile Curței domnitoare scrie următoarele:

În jumătatea a doua lui septembrie contele Khuen Héderváry se va prezenta în audiență la M. Sa, dar nu pentru ca să prezinte Coroanei vre-un proiect nou, ori ca să ia spre cunoștință dorințele M. Sale referitoare la conducerea politicii ungurești, ci pentru ca se informeze pe M. Sa despre evenimentele actuale și dintre culise ale politicii ungurești.

E de prisos să se ia dispoziții noi, deoarece Coroana a făcut contelui Khuen declarații, că ea nici decum nu va influența felul conducerii politicii a primului ministru unguresc.

Opoziția greșește foarte mult dacă crede, că d. Justh va fi chemat în audiență pentru rezolvirea crizei obstructioniste pricinuită de el și pentru ca eventual să i-se dea un portofoliu ministerial oarecare.

Chiar și în cazul unei crize serioase M. Sa va asculta numai sfaturile bărbatilor recomandați de contele Khuen Héderváry. Dar situația nu s'a dezvoltat încă până acolo. Iar dacă situația totuși s'ar agrava, de bună seamă contele Khuen își va prezenta M. Sale propunerile recerute și M. Sa necondiționat îl va indemniza atât pentru dizolvarea Camerei, cât și pentru legarea vre-unui compromis. Fiind vorba despre compromis, se poate afirma și aceea, că cercurile conducătoare ale curței sunt de credință, că modificarea proiectelor militare este absolut imposibilă.

E de prisos și nici când nu s'au făcut combinațiuni ca și opoziției să i-se dea portofolii ministeriale.

Francisc Ferdinand admiral german. „Grazzer Tagespost“ primește din Viena știrea, că după manevrele dela Kiel împăratul Wilhelm al Germaniei va numi pe Francisc Ferdinand, moștenitorul tronului austro-ungar, admiral al marinei germane.

Infamia unui stat aliat. Sub acest titlu „Adevărul“ scrie următoarele; Ce ciudată mentali-

cate în deplină odihnă a sufletului și a cugetului.*) Și ca o ultimă învățătură, el scria aceste rânduri contra „coconășilor scoși din cutiile de modă“, pe cari, ca țaran prost, și-i închipuia că-i are înainte.

„Cea mai mare nebulie a fost și va rămânea în veci, dacă oamenii învățați se dușmănesc din pricina disputelor și a criticelor filologice, când tocmai acestea trebuie să decurgă mai fără patimă și fără iuteală, pricetenește, cu sânge rece, cu bună înțelegere, și mai vărtos forindu-se de vanitatea, care pe oamenii învățați îi face de râs mai curând, decât pe coconășii scoși din cutiile de modă.“**)

Kogălniceanu n'ar fi fost el însuși, dacă n'ar fi știut să se oprească. Închinându-se înaintea lui Bariț — „în luptă cu d. Bariț, chiar de vom fi biruiți, ne vom afla onorați“***) — el trecea cuvântul lui Russo, care, din parte-i, se certa numai cu corespondentul din Zărnești și cu Laurian, „dascălul funcționar“, venit aici poate pentru că nu mai afla pâne dincolo.

Astfel se isprăvi cel dintâiu războiu cu ardelenii: pornit de moldoveni dela vedri drepte, el se înrăise prin acele apucături de dispreț boieresc, față de „dascălul plătit“, față de țaranul de sânge inferior, apucături, care constituie o pată în toată cultura noastră mai veche, dincoace de munți.

*) Ibid., p. 359.

**) Ibid., p. 360.

***) Ibid., p. 361.

tate mai au și politicianii unguri. Cei din opoziție caută oricând să înfățișeze pe guvernamentali ca slugi devotate ai „Vienei“ și viceversa. În multe înfruniri publice și mai ales în ședințele parlamentului, oratorii mereu vor să dovedească că Ungaria are o situație inferioară Austriei, prin faptul alianței, că Ungaria în toate atâră de Austria, și că guvernantii Ungariei nu pot face nici un pas fără asentimentul Vieni.

Realitatea însă vine zi cu zi să dea o demințire absolută, a acestor credinți. Se dovedește cu prisosință că Austria e aceea care e într'o stare de suzeranitate față de Ungaria, că alianța ei cu această țară constituie pentru ea un cerc de fier, care o împiedecă în dezvoltare pe toate tărâmurile.

Poftim de pildă, criza de carne din Austria. De unde provine această criză? Numai și numai politica stupidă inspirată de agrarienii maghiari, a pricinuit-o. Și guvernele austriace au continuat politica asta de sinucidere, neprevăzând că va veni vremea că populația imperiului va suferi cumplit de pe urma acestei atitudini lașe, servile a cărmuirii, și că va cere socoteală.

De câteva zile a sosit la Triest un vapor cu carne ieftină din Argentina. În loc însă ca cele 800 de tone de carne să fie imediat descărcată și pusă în vânzare, ele dimpotrivă stau încă ermetic zăvorite — asta fiindcă guvernul austriac trebuie să aibă mai întâi făgăduială specială dela guvernul ungar, pentruca acest quantum de carne importat să fie dat spre folosință populației austriace. Și de două săptămâni urmează tratative între delegația Austriei și Ungariei, și tot nu s'a ajuns la un rezultat.

Stăpânirea ungară cere tot felul de concesiuni și favoruri de la guvernul austriac în schimbul încuviințării de a pune în vânzare carnea din Argentina. Se vede dar, că Ungaria voiește să se folosească fără nici un scrupul de acele convenții austro-ungare, cari există numai pentru a servi intereselor economice ale ambelor state ale monarhiei, iar nici de cum a le păgubi. E doar ridicol și stupid să se ceară aplicarea acestei convenții într'un moment, când populația unei părți din monarhie e amenințată cu sărăcie și foame. Or, Ungaria, nu voiește să contribuie cu nimic pentru alinarea cât de mică a crizei de carne din Austria. Și aceasta o face un stat, care nu e într'o stare de războiu cu Austria, ci un stat aliat, un stat, care de atâtea decenii e legat de Austria printr'o comunitate de instituțiuni constituționale și interese. Dacă Serbia, de pildă, ar fi statul acela, care ar refuza să dea o mână de ajutor Austriei, pentru a scăpa de criza cărnii, lucrul ar mai fi explicabil. Dar Ungaria?

Unde s'a mai pomenit ca între state străns legate, să se întâmple astfel de acte de răutate și dușmănie. Chiar în cazul când Ungaria ar fi îndreptățită prin dispozițiile convenției, să-și spuie cuvântul definitiv în chestia importului de carne în Austria, — procedarea ei de acum e de condamnat. Căci când e vorba, că o țară trece printr'o criză grea, obligațiuni morale internaționale trebuie să dicteze celorlalte țări să nu puie bețe în roate, în rezolvarea acestei crize. Dar îndărătnicia brutală pe care o manifestă Ungaria să facă totul cu puțință ca să-și redobândească deplina libertate în chestiile economice. Căci e imposibil să duci mai departe o viață comună cu un vecin, care abuzează de drepturile sale, amenințându-ți propria existență.

Statele încheie alianțe între ele pentru a avea reciproc foloase, dar nu ponoase. Cum însă Ungaria voiește să tragă profit din criza cărnei, prin care crece acum Austria, ea furnizează prin aceasta cele mai bune argumente contra dualismului, care leagă numai de mâini și de picioare părțile cointeresate, în loc să servească de ajutor reciproc.

Reforme militare. În prima jumătate a ședinței Camerei s'au mântuit câteva votări nominale, apoi deputatul Kelemen Samu, justhist, a vorbit la proiectele militare.

După ce a arătat legătura dintre reformele militare și sufragiul universal a spus, că ungurii numai atunci vor putea duce lupta cu Austria, când parlamentul ungar va fi așezat pe baze la fel cu cele ale parlamentului austriac.

Tratatul din Maroc. Despre tratativele marocane începute alaltăieri nu s'a dat nici o informație oficială. Fapt e, că Cambon a prezentat punctul de vedere al Franței, iar Kiderlen-Wächter secretarul de stat al minist. de externe german a

au rămas și săraci au părăsit aceste țări. Dascălia n'a fost și nu va fi nici odată calea pe care ajunge cineva la avere, și ei această profesie grea și îngrată au îmbrățișat-o toți până la unul*).

În stil de foiletonist, Kogălniceanu ia însă asupra-și invinuirile aruncate lui Laurian de foaia sa. „Meschinătate“, „exagerație“, „machiavelic“, „nedemn“, „cotei și mopsi, cari latră la lună și prin urmare și la stea“ sunt agrementele acestei critice. Urmă dela Brașov răspunsul cu „clica moldoveană“, „două, trei părechi de oameni“, etc. Dar Bariț nu uită, mult mai cuminte, să scoată din cauză, ca totul, pe moldoveni, cari nu pot „urî pe oamenii din Ardeal“, pe acei moldoveni, cunoscuți lui de peste doisprezece ani, cari știe el că au „soliditate de caracter, patriotism“ și o ospitalitate, care îmbrățișază și pe cei mai pretențioși și neasimilabili străini, însfârșit pe moldovenii aceia, cari au stat „în timpuri de năpastă și fugă“, ca și în cele de pace și negoț, de frăție culturală călugărească, de ajutor reciproc la întemeierea și ținerea de școli, în cele mai strânse legături cu Ardealul românesc.

Și cu mândrie el respingea cuvintele de milă ale criticilor din Moldova. „Să nu crează, că d-lor ar face ardelenilor nu știu ce înaltă grație, dacă i-ar primi în posturi de „dascăli, ca să roază și ei o pâne, precum zic boierii d-lor. Nu, d-lor, nu, decât frunzele albe de București și Iași, intrigate și piznuite, poate și udate cu lacrimi, de o mie de ori mai bine mălaiu și ceapă în Ardeal, mân-

*) Ibid., p. 354.

promis, că în timpul cel mai scurt posibil va face cunoscut răspunsul Germaniei. Atât la Berlin cât și la Paris se așteaptă cu multă neliniște rezultatele tratativelor.

Faptul, neliniștitor că, despre tratativele marocane n'a sosit nici o veste pricinuește mare neliniște. În Stettin din cauza veștilor războinice ce se răspândiseră în zilele din urmă deponenții au asaltat banca orașenească, pretinzând extradarea depunerilor. În numărul de azi al ziarului „Echo de Paris” a apărut un articol foarte agitatoric.

Jocul Germaniei, spune articolul, *țin-tește, ca să ne poarte de nas și să trăgăneze tratativele până la 20 septembrie, când armata franceză trebuie să elibereze soldații dintr-un an. Intregă concentrarea marinei din marea-mediterană dovedește, că Anglia ne-a dat garanția, prin care permite, ca să începem ofensiva. Să mergem înainte spre ținta noastră!*

CORESPONDENȚE

DIN FRANȚA

SCRISORI DIN PARIS

— Dela „Comedia Franceză”. — Disparițiunea „Jocondei”. —

La Comedia Franceză se reprezintă îndeosebi operele clasice franceze, neuitându-se firește și câteva din capodoperele romantismului și din comediile moderne. Dar unul din suvenirile cele mai atractive ce le duce cu sine, la întoarcere în țara sa, străinul vizitator al Parisului de vară, este de bună seamă emoțiunea pe care a avut-o asistând la reprezentarea pieselor lui Corneille, Racine și Moliere.

În toate țările, în România mai ales, operele clasice franceze sunt destul de cunoscute. Tragediile eclatante și superbe ale lui Corneille, tragediile emoționante ale lui Racine, spiritul natural al comediilor lui Moliere, totul a fost cernut prin mîntea fiecărui intelectual de pe lumea aceasta.

Dar ai prilejul să le vezi, în loc să le citești, să le simți în propria lor viață, să te transpuși în realitatea vremilor de atunci, și impresiunea ia proporțiile ei adevărate.

Vezi pe Rodrigue — artistul *Alexandre* — în sbuciumul sufletului lui între onoare și iubire, te înduioșezi de lupta din sufletul Chimenei — *Delvaire* — între datoria de a repara moartea tatălui și iubirea pentru cel ce-l urmărește: tresări în fața gloriosului Horace — *Mounet Sully* — și rămâi înmărmurit de imprecăuțiunea Camillei — neîntrecuta *Delvaire* —

Rome, l'unique objet de mon ressentiment... și în sfârșit urmărești glorificarea energiei poporului roman în rolul bătrânului Horace — *P. Mounet* — care pronunță într'un avânt de măreție pe istoricul:

Qu'il mourut...

După *le Cid* și Horace vine *Polyeucte*, unde sentimentul creștin este arătat în splendoarea lui de cucerire a poporului roman. *Mounet-Sully* realizează în rolul lui Polyeucte un model de martir al creștinismului, în tendința lui de acaparare a sufletelor.

Din Racine se reprezintă *Andromaque*. Racine ne dă suferințe omenesti, reale, nu idealizate. Dacă în fața operelor lui Corneille sufletul spectatorului e înălțat și zguduit de măreția spectacolului ce-l are în față, de înălțimea caracterelor ce i se zugrăvesc, în opera lui Racine ești atras odată cu personajele în acțiune, te înduioșezi și suferi cu ele, te bucuri și te înalți laolaltă, fiindcă ele nu reprezintă altceva decât sufletul tău.

Admiri fidelitatea *Andromaquei* — d-rele *Roch sau Silvain* — și înduioșarea ei pentru copilul ei și al lui Hector produce înduioșare în rândurile asistentei; suferi prin suferința *Hermionei*

Delvaire — care iubeste. Din cauza acestei iubiri orbitoare pentru *Pyrrhus*, neglijează dragostea lui *Oreste* — *Mounet-Sully* — și, și mai mult încă îl hotărăște pe acesta să puie la cale moartea regelui, pentruca pe urmă să-l blameze pentru fapta

îndeplinită — o scenă sguuitoare — și să-l lase în prada Furiilor...

Treci dela tragedie la comedie în opera lui Moliere. Moliere e iubit de francezi și e cultivat de toată lumea. Un nume neperitor, o operă neperitoare...

L'Avare, les Fourberies de Scapin, les Femmes savantes, les Precieuses ridicules, Tartufo, l'École des Femmes, le Malade imaginaire ocupă cu succes scena Comediei, fiindcă de bună seamă obiectul observației fine a lui Moliere e încă în ființă în toată lumea. Ipocriți de teapa lui *Tartufo* vor fi în totdeauna, femei savante... ridicule au să existe câtă vreme spiritul feminin va fi ceva mai scăzut ca al bărbaților, părinți trași pe sfoară de copiii lor posnași sunt pe tot locul, sgârceții pot, adunându-și la un loc însușirile lor, să ne dea pe un *Harpagon* etc...

În piesele lui Moliere joacă o seamă de artiști tineri francezi, cu însușiri mai mult sau mai puțin accentuate. De relevat însă *Brunot*, care degajează, în aparență, de orice școală, e plin de viață, de avântul lui *Liciu* al nostru, și de arta lui *Soreanu*, laolaltă.

Dintre scriitorii sec. 18-lea e cultivat *Beaumarchais* în piesele arhicunoscute: *Le Barbier de Seville* și *Le Mariage de Figaro*, apoi *Marivaux* în *Le jeu de l'amour et du hasard* și *Regnard* în *Les folies amoureuses* și *Le légataire universel*.

Din *Victor Hugo* se reprezintă *Hernani* — rolul acestuia e îndeplinit de *Mounet-Sully* — și *Ruy-Blas*. Despre acestea vom vorbi într'un număr viitor.

Din *Musset*, *La nuit de Décembre* și *Il ne faut s'en aller*.

Din *Fr. Coppée*, *Le passant*, *La grève des forgerons*.

Din *Edmond Rostand*, *Les romanesques*. Apoi: *Jules Renard*, *Le plaisir de rompre*, *Courteline*, *La paix chez soi*, *Bisson*, *Le député de Bombignac* etc.

Socot, că una din datorile mari ale vizitatorului Parisului în timpul verii e să urmărească activitatea Comediei Franceze, ca fiind din cele mai nălțătoare pentru suflet și mai lămuritoare pentru minte. Această zi înlesnește și o mai justă apreciere a artiștilor din țara sa, dintr'o comparațiune pe care o poate face cu înlesnire.

Joconda (*Mona Lisa*), celebrul tablou al lui *Leonardo da Vinci*, comoara *Louvre*ului, a fost furată în ziua de 21 August, dimineața. Un eveniment care formează încă fierberea tuturor publicațiilor cotidiene, preocuparea minților autorităților și întristarea artiștilor și a lumii intelectuale.

Unii cred, că *Joconda* a fost furată încă de anul trecut și înlocuită cu o copie, și că de data aceasta s'ar fi furat copia.

De ce a fost furată, se întreabă lumea? Iată un răspuns: „Un foarte bogat particular sau negustor va fi promis vre-unui lucrător (căci erau lucrători pentru reparațiuni), în interesul muzeului) 10 sau 20 de mii. Odată în posesiunea ei, capodopera lui *Leonardo da Vinci* poate să-i aducă enorme câștiguri în mai multe chipuri:

„Poate executa, pe lemn vechiu, o copie, cu culori chimice alterate, înapoiază copia la *Louvre* și după doi-trei-zece ani, auzi că se descoperă o altă *Mona Lisa*. Ca să nu se cunoască, că e cea dintâi, poate să-i modifice fondul tabloului, să-i schimbe ceva la corsaj, să evedențieze un detaliu oarecare, să schimbe în sfârșit într'o mică măsură înfățișarea tabloului.

„Mai poate să facă și altceva: Ține ascunsă *Joconda* la el acasă, și servindu-se de ea, având încă posibilitatea să o examineze de aproape și cu lupa, poate să fabrice nenumărate *Mona Lisa* cu ajutorul vreunui pictor dibaciu. Unui client îi va vinde o *Joconda* coafată, altuia o *Joconda* cu părul strâns”.

Vina acestei pierderi naționale franceze cade asupra tembelismului pe care-l pune această nație în toate manifestările ei. O pază cum se cade nu exista; și chiar din anchetele ce s'au făcut acest „lasă-mă să te las” a ieșit iarăși la iveală. Căci erau indicii anterioare, că *Joconda* poate dispărea dintr'o zi în alta: *Joconda* era obiectul atențiunii, uneori bolnave, a unui mare număr de vizitatori. Și scrisori i-s'au adresat de către cine știe ce dezecilibrați care-i mărturisiau admirațiunea lor, pasiunea și iubirea lor. Alții nu se puteau despărți de privirea admirabilei femei pictate și rămăneau în fața tabloului ore întregi în prada unei emoțiuni vizibile.

Vasile V. Haneș.

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Congresul învățătorilor la Târgoviște. — Importantă declarații ale ministrului instrucțiunii publice. — Ziaristii englezi, cari au cercetat Blajul, în România. — „Holera” lașului.

Învățătorii din România au deschis sâmbătă, în reședinia domnească a marelui *Mihai* și a bunului *Matei* al șaptelea congres al lor.

Corpul învățătoresc din România ocupă un loc de frunte în ceia ce privește conștiința solidarității și datoriei. O organizare a învățătorimii din România — când mai puternică, când mai slabă — a fost întotdeauna, de când învățământul primar a fost pus pe temelii moderne — și, spre onoarea ei, întotdeauna în numele unor năzuinți laudabile. Iar conștiința trează a marelui lor datorii, pe lângă activitatea lor bogată și roditoare, o dovedesc și aceste congrese.

O primire din cele mai calde a oficialității și a cetățenilor din Târgoviște, precum și prezența la Congres, a dlui *C. Arion*, ministrul instrucțiunii publice și a unor înalți funcționari din minister, au dat congresului, ca și corpului învățătoresc, cinstea cuvenită.

Din discursurile dela primire și dela deschidere relevăm recunoștința corpului învățătoresc față de *d. C. Arion*, care a săvârșit un act de dreptate făcând sporul de leafă cunoscut — și mai relevăm punctul său de vedere în ceia ce privește activitatea extra-scolară a învățătorilor. Cu bună ori rea credință, unele ziare lățiseră zvonul că actualul ministru ar fi dușmanul oricărei activități, pe care învățătorii ar săvârși-o în afară de pereții școlii, și că ar avea intenția să ia măsuri ca să fie îndepărtați dela atâtea munci extrașcolare binefăcătoare, cari au contribuit la înaintarea țărânilor poate tot așa de mult ca școala însăși.

Dimpotrivă ministrul a promis tot sprijinul său pentru multiplele sarcini pe cari și le iau învățătorii, printr'o înțelegere adevărată a datoriei lor către neam — dar cu o condiție: să nu suferă școala.

Bogatul program al congresului, care s'a desfășurat în zilele de 20, 21 și 22 august, cuprinde discuții asupra programului și nevoilor învățământului primar, erarhia, gradele, controlul și administrația în învățământul primar — și în sfârșit „învățătorii și politica”.

Învățătorii însă au avut și aici — se putea altfel? — o activitate în sânul congresului și alta în afară de congres... Cea din urmă a cuprins momente înălțătoare și distracții plăcute pentru robii catedrei...

S'a sfințit un monument ridicat lui *Tudor Vladimirescu*, s'au făcut excursii la mănăstirile din împrejurimi, între cari a Dealului, păstrează craniul făuritor al unui vis îndrăzneț...

S'a mai cercetat regiunea petroliferă a județului, pulberăria din Lăculețe etc.

Un profesor universitar din Londra (*dr. Ciprico* cu soția), *d. Stead* și *d-ra C. Rose*, aceștia din urmă reprezentanți ai unor mari ziare londoneze se găsesc în țară. După ce a luat parte la mărețea adunare jubilară pentru afirmarea culturii românești în Blaj, acești străini vin acum să cerceteze poporul nostru pe pământul lui liber. *D. Stead*, de altfel, cercetează de mult România și e un cunosător și un prieten bun al neamului nostru. Au fost la Sinaia, au cercetat Valea Prahovei cu bogățiile și frumusețile ei, au alergat la Curtea de Argeș și se duc la Dorna, de unde vor veni pe apa *Bistriței* pe pente.

Măsurile serioase luate nu numai la hotarele amenințate ci pe cuprinsul țării împotriva holerei se pare că și-au produs rezultatele: înfricoșata „molimă” nu poate pătrunde. În schimb lașul în care de câțiva ani tifosul pare să se fi încetățenit, suferă și în vara asta mai mult decât de pe urma holerei. Cartierele evrești cu murdăria lor tradițională sunt un cuib de veșnică infecție în care tifosul se simte acasă.

Măsuri severe s'au luat și se iau mereu de autorități, dar lașul nu va scăpa de plaga aceasta până ce nu se va impune o curățenie pe străzi și prin curți și la nevoie chiar și în intermuri.

Corespondent.

Litere — Arte — Științe

CÂNTEC

*Mă uit la fluturul de noapte
Ce zboară 'n jurul lunării,
Și știu că 'n flacăra albastră
L'asteaptă ghiarele pierzării.*

*A fost și el cândva un flutur
Atras de farmecele tale
Sărmanu-mi suflet — și plătit-a
Cu prețul aripelor sale.*

E. Pitiș.

Roma Renașterii — Vaticanul

Creștinismul a avut să se frângă, în începuturile lui, de puterea împărătească, ale cărei persecuții adese-ori au întărit inimile și mai mult. Iar după ce-au căzut împărații și s'a risipit împărăția, urmașii lui Cristos pe pământ s'au tot îndemnat spre temuta putere lumească de odinioară. Și-au ajuns papii să împartă coroane împărătești și regale, să umilească împărați și la un semn al crucii, să urnească noroadele și să le mâne spre răsărit cu stăpânii lor împreună...

Când, apoi, a tăsnit lumina strălucitoare a Renașterii, papii s'au grăbit să o supună credinței și să-i țârnurească drumul. Impotriva adevărilor științei au purtat războiul pe față, dar pentru sculptură și pictură au deschis larg ușile bisericilor și ale tuturor cuprinsurilor unde stăpâneau ei.

Asupra celor cari nu eunose decât modestele adăposturi de rugăciune din satele și orașele românești, aceste palate, aceste adevărate cetăți ale catolicismului produc o impresie covârșitoare. Prin măreția proporțiilor, prin bogăția și raritatea podoabelor arhitectonice, bisericile fruntașe din Roma, ca și din alte orașe ale Italiei, par a veni dreptul din anticitate; au ceva din greutatea și măreția Colosului și a palatelor împărătești. Și, în adevăr, în preajma mândrelor coloane, în preajma uriașelor terme și adăposturi împărătești, biserica aceasta, care se ridicase pe ruinele împărăției și avea pretenția s'o moștenească, — nu putea să ridice decât altare egale prin măreția lor.

Apoi, prin podoabele acestor lăcașuri de rugăciune, cari strălucesc și înăuntru și în afară și cari au schimbat, uneori, interiorul în adevărate galerii unde stăruiesc prin veacuri opere eterne — prin acestsa, biserica catolică și-a înfrățit puterea cu izvorul de putere cuceritoare ce revărsa frumosul...

Dacă, deci, ești un călător ceva mai grăbit prin Roma, te poți mulțumi cu arta pe care ți-o oferă vaticanul, cu pinacoteca, cu capela lui sixtină, pe al cărei plafon parcă vezi purtându-se mâna fermecată a lui Michelangelo, spre a învia pe morții judecării celei de pe urmă... Prin liniile tablourilor creațiunii, printre trupurile goale, cari, cu setea din sufletele lor întipărită pe fețe, năzuiesc spre judecător tresare și aleargă geniul sbuciumat al lui Michelangelo... Te mulțumești cu stanțele și logele lui Rafael, unele lucrute în întregime de mâna lui, altele începute ori numai concepute de el și desăvârșite de elevii lui — și ei adeseori niște capodopere ale măestrului!... Zeci de palate și galerii și zeci de biserici în cari renașterea și-a adăpostit idealul ei pentru frumos, îți oferă, în Roma, prilej de înălțare sufletească, de emoție artistică...

Dar e destul să-ți porți ochii prin această capelă sixtină de rugăciune a popilor de odinioară, prin încăperile [din preajma ei, prin pinacoteca vaticanului, unde întâlnești la fiecare pas, tresărirea divină din creațiunile lui Rafael, Michelangelo, Murillo, Tizian...

La *S. Pietro in Vaticano* te poți închina măreției și strălucirii artistice încă de afară. Din piața eliptică cu același nume, închisă cu niște colonade deasupra cărora se înșiruie statuiele a 162 de sfinți, din această piață, care are o lărgime de 240 metri și — împreună cu piața Rusticucci din fața bisericii — o lungime de 280 metri — de aici se vede, în toată măreția lui, cel mai mare lăcaș de rugăciune din lume... Dar înăuntru ochiul se pierde, alintat prin înălțimile cupolelor,

în largul horelor și altarelor, printre podoabe ce-și dețin locul în numele armoniei. Aici stăpânește, în tot cuprinsul, o ierarhie și o ordine arhitecturală, cari te fac să vezi, în fiecare clipă, plutind pe deasupra geniul creator... Au trecut papii unul după altul.

Unii s'au încumetat și au făcut să înainteze lucrarea; alții s'au descurajat repede neavând nădejdea să ducă la sfârșit un început atât de mare, iar alții n'au îndrăznit să se apropie...

Mai bine de un veac și jumătate s'a muncit la această operă, menită a face fală Romei și bisericii catolice — și generații de artiști s'au strecurat printre zidurile ei, dând prinusul lor de talent și muncă — apoi lăsând-o moștenire altora. Aici s'au istovit de muncă și de bătrânețe puterile lui Bramante și Michelangelo. După ce ochii oboresc alergând în largile cuprinsuri după podoabele arhitectonice și picturale, cad asupra vestitei opere a lui Michelangelo, „*Pietă*“, care reprezintă pe Maria, ținând pe genunchi pe Isus mort. Această operă sculpturală produce o impresie covârșitoare ca și mausoleul papei Iuliu II din biserica *S. Pietro in Vincoli* a aceluiasi Michelangelo, al cărui talent era atât de hărțuit de puternicii de pe vremuri, încât a rămas neisprăvită această lucrare, care e socotită totuși una din operele hotărtoare pentru renumele lui.

N'a putut termina decât partea de jos a mausoleului cu cele trei statui: Moise, Rahela și Lea, fiecare un capod'operă.

Indeosebi viul Moise, e una din cele mai puternice și mai geniale opere, pe care a putut-o dăruii omenirii dalta, și care va purta numele lui Michelangelo prin toate veacurile.

Ca să-ți odihnești ochii și să-ți liniștești nervii, biciuți de impresii așa de puternice și bogate, te urci pe coperiș, pe care se așterne o terasă a cărei lungime, ca și a bisericii, se apropie de 200 metri. Îți face impresia că te găsești într'o curte boierească fără fund de acum 60—70 de ani, în care vârfurile cupolelor se ridică înșirate ca niște acareturi... De aici, și mai bine încă de pe cupola, care își ridică crucea la o înălțime ametoitoare, Roma se oferă întreagă ochilor. Dincoace de Tiberu se înșiruie Roma mai nouă, cu străzi paralele și adeseori mai largi, cu edificii mai svelte și... mai puțin romane. Numai la un cot al fluviului stăruiește greoiul castel *S. Angelo*, iar aproape de el palatul justiției, această podoabă a Romei moderne. Dincolo de Tiberu încep străzile întortochiate ale vechii Rome, până spre Capitol, în preajma căruia, ca o sfidare a domniei lumești de odinioară a Vaticanului, se ridică, în proporții gigantice, monumentul lui Victor Emanuel II-lea „*padre del patria*...“ Iar mai departe, în sus pe Tiberu, pe ambele maluri ale lui, se orânduiesc mândrele palate ale expozițiilor etnografică și de arte frumoase, precumărind, și ele, zilele de glorie ale Italiei... Numai aici, în coastele bisericii *S. Petru*, stăruiește, într'o înșiruire lungă de palate, jignită de bucuria unui popor întreg și nepăsătoare pentru ceice vin și pleacă Italia sfâșiată de odinioară... Aici își plâng papii domnia lor pământescă și nu se mai trezesc din rătăcire... Astăzi pentru ei nu mai există artă; toată e în Vatican — și în adevăr pot fi mândri cu ea.

Romulus Cioflec.

Cum distruge gerul plantele?

Se credea, că influența stricăcioasă a gerului ar sta în aceea, că sucii din celule înghețând se dilatează — apa înghețată încă are un volum mai mare decât apa lichidă — și rumpe membrana celulei, cauzând astfel moartea ei și a plantei. Membrana celulei însă e mult mai elastică și în timpul creșterii se umflă (absorbând apă) mai mult decât se dilatează conținutul ei de apă în urma înghețării. Cercetările mai nouă au dovedit, că de fapt moartea celulei nu e cauzată de înghețarea și dilatarea sucului ei. Mai întâi îngheată sucii intercelulari și apoi absoarbe și sucii din celule. Celula rămâne nedistrusă și totuși piere. Nu este temperatura fixă la care să piară celula. La unele plante

celula piere la un frig mai mic, la altele la un frig mai mare. Mai mult încă, aceeași plantă, dacă a fost ținută la temperaturi mai joase mai multă vreme, ea se aclimatisează și moartea celulei nu urmează decât la o temperatură mult mai joasă decât dacă a fost expusă brusc la frig. De aici se explică pentru ce gerurile mai slabe dar subite de primăvară strică mai mult decât gerurile mari de iarnă, cu cari planta se aclimatisează pe încetul. De ce piere planta și celula la anumită temperatură — încă nu s'a putut stabili sigur.

CRONICĂ ECONOMICĂ-FINANCIARĂ

Moneta de hârtie

Banii de metal au un inconvenient însemnat: sunt anevoioși în circulație, deși proverbul zice: „Banul e făcut rotund, lesne se ducă“. Se ducă gologanul de aramă din șerparul săracului, dar bănetul de argint și de aur din lada bogătanului se urnește mai greu. Poftescă și meargă undeva la un târg să cumpere zece părechi de boi. Zece părechi de boi pot costa vr'o zece mii de coroane. Acum, dacă el și-ar duce de îndemână bănet de aur, i-ar trebui vr'o trei chilograme de galbeni. Dacă și-ar duce bănet de argint, i-ar trebui vr'o cincizeci de chilograme. Vai de buzunarele lui, dacă le-ar încărcă cu atâtea scumpeturi! Și iarăș bucuria „celor cu mâna lungă“, cari privesc chiorș la pungă, dacă s'ar încumeta să ducă aurul și argintul în săculeți. Poate cu o ladă ferceată și ținută strânic pe căruță, ar răsbi cumva, dar și atunci ar țâțăi un pic de groază, ba și-ar pierde și o grămadă de timp până să numere omului, dela care cumpără boii, zece mii încheiate.

Lămurit dar, că îndată ce e vorba de sume însemnate, transportul și numărutul, cu un cuvânt, circulația banilor de metal e anevoioasă.

Greutatea aceasta a făcut pe oameni să inventeze ceva mijloace de lecuire, cari să fie mai ușoare în circulație. Și ce era mai la îndemână și mai potrivit decât hârtia? Astfel s'a inventat moneda de hârtie, din care partea cea mai însemnată o formează

- biletetele de bancă sau bancnotele și
- banii de hârtie.

Avantajul acestora este dar, că fiind comode și putând suna pe sume rotunde mari (100.000 coroane) devin ușoare de transportat și ușoare la numărut. Cumpărătorul nostru de mai nainte poate plăti cele 10 perechi de boi cu 10 bancnote de câte 100 cor., pe cari le-a dus ascunse într'un buzunar, de nu știa nimeni de ele, și pe care le numără vânzătorului în câteva clipe.

Se naște întrebarea, că oare fiecare poate țipări bancnote, ori bani de hârtie?

— Ba bine că nu! Căci atunci toți am învăța meșteșugul acesta și ne-am înavuți de s'ar duce minunea. Hârtia-i lesne. Din o coală cu 2 creștari ne-am croi și tipări zece hârtii de câte o mie coroane și atunci de ce să mai apucăm drumul pribegiei la America? Mai degrabă ne-am duce toată iarna la Italia și toată vara la Constanța și Mamaia, la băi de mare. Am fugi de răcoare la căldură și de căldură la răcoare.

Năcazul e, că nu fiecare e îndreptățit să tipărească monete de hârtie, iar de învăț și practică cumva cineva meseria asta, apoi vede pe Han-Tătaru, în chip de paragraf acățator și merge la răcoare de se satură!

Monete de hârtie pot face, pot emite, cum se zice, numai:

I unele brăci, anume înputernicite, prin lege la lucrul acesta. De aceea biletetele lor se și numesc banc-note adevărate sau bilete de bancă. Băncile le răscumpără totdeauna în valoarea nominală (pe cât sună biletetele). Lucrul acesta îl garantează mai întâi prin *rezerva metalică* (aur și argint), ce o păstrează în casse de fier și în pivniți din beton armat.

Să luăm un exemplu!

Pe o hârtie de 20 coroane văd scrise următoarele:

Az Ostrák-magyar bank e bank-jegyért bárki kívánságára azonnal fizet bécsi és budapesti főintézeteknél

Iuszu Korona

törvényes ércpénzt.

Bécs, 1907. január 2-án.

Osztrák-magyar bank.
(Subscrierile).

Pe laturea a dona.

Die Oesterreichisch-Ungarische Bank zahlt gegen diese Banknote bei ihren Hauptanstalten in Wien und Budapest sofort an Vorlagen

Zwanzig Kronen

in gesetzlichem Metallgelde.

Wien, 2 Jänner 1907.

Oesterreichisch-ungarische Bank.
(Subscrierile).

Intorcând pe românește:

Banca Austro-ungară plătește contra acestei note de bancă la inistitutele sale principale din Viena și Budapesta imediat la cerere

Douăzeci Coroane

monetă metalică legală.

Viena, 2 januar 1907.

Banca austro-ungară.
(Subscrierile).

Ce observăm din vorbele lămurite scrise pe bancnotă?

Observăm faptul, că Banca Austro-Ungară se obligă a răscumpăra cu bani de aur sau de argint hârtia, ce o am în mână. Cu alte cuvinte, hârtia este o obligație, în virtutea căreia banca amintită este debitor (datoras) iar eu care posed hârtia sunt creditor.

Adecă sunt creditor numai în înțelesul, că am drept să-mi cer răscumpărarea hârtiei în bani metalici. Și atâta tot. Pretențiuni la ceva interese (camete) după aceste hârtii nu am. Pot eu să țin o hârtie de 100 coroane un an ori doi, pe fondul lăzii mele. Când va fi să o schimb, nu voi primi 110 cor. (adecă 100 cor. capital și 10 cor. interese de 5 la sută pe doi ani) ci tot numai 100 cor.

II. Monete de hârtie poate emite și statul, care se obligă să le răscumpere

1° în valoare nominală;

2° „ „ de curs;

3° sub „ „ „

Uneori statul nu se obligă să le răscumpere în bani de metal, ci zice: „Acest bilet de hârtie îl voi primi ori și când drept plată în sume de atâta și atâta.“ Ori cine ajunge la astfel de bilete, își poate achita cu ele datorile față de emitent (dări, accise etc.), reținându-și în pușcă banii de aur și de argint, dacă-i are.

Statul emite bilete numai în strămtorări grele, când în vistierie nu are aur și argint, când își slăbește creditul putândeni. Uneori le emite în sume mai mari decum e trebuință.

Faptul acesta e păgubitor pentru cetățeni, pentru economia națională, pentru statul însuș. Valoarea hârtiei scade. Străinătatea nu o mai primește ca mijloc de plătire, ci pretinde bani de aur. Atunci „galbinii-gălbiori, cari au la număr spor“ se împuținează în țară împlinindu-se legea vestitului Gresham (fundatorul Bursei din Londra): „Moneta cea rea isgonește moneda cea bună din țară.“ Cetățenii refuză de a mai primi și ei hârtia. Statul își ia refugiul la *cursul forțat*, adecă obligă pe fiecare om de a primi de vrea, de nu vrea, drept bani buni hârtia sa.

Cu toate eforturile statului, prețul hârtiei scade. Scăzământul acesta se numește *disagio*. Prețul aurului crește față de cel al hârtiei. Scăzământul acesta se numește *agio*. Fiecare se silește să plătească în banii cei cu mai puțină valoare și statul ajunge în curând să aibă în circulație numai bani de hârtie. Creditul său suferă și fiind însuș plătit în hârtie depreciată (scăzută în preț) e silit să facă emisiuni nouă, prin ceea ce ajunge la bancrută completă.

Trecutul monarhiei noastre ne arată câteva exemple triste de soiul acesta. Astfel prin 1810—1812 prețul banilor de hârtie s'a redus la 1/5.

Cel care avea 100 floreni în hârtie s'a pomenit ca din senin, că hârtiile lui nu mai plătesc decât 20 fl. și voino să-și cumpere o păreche de cisme cu 5 fl. trebuia să dea 25 fl. în hârtie.

O *devaluație* (depreciare, scădere a prețului banilor de hârtie) și mai urâtă a fost la Franța, prin 1796. Valoarea monetelor de hârtie scăzu treptat la 1/2, 1/3, 1/4, 1/5 până la 1/833 și în fine până la zero, ceea ce e tot una cu nimica. Posesorii lor perdură, cu alte cuvinte, totul. Devaluații de aceste se întâmplă deosebi în cazuri de războaie.

Gavril Todică.

INFORMAȚIUNI

Arad, 5 septembrie 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, pe alocurea ploii.

Prognostic telegrafic: schimbare în temperatură, senin, pe alocurea ploii.

Temperatura la amiază a fost de 19.8 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe octombrie	Cor. 11.70
Grâu pe aprilie 1912	12.06
Secară pe octombrie	10.30
Secară pe aprilie	10.63
Căcuruz pe septembrie	—
Căcuruz pe mai 1912	8.31
Ovăș pe octombrie	9.26
Ovăș pe aprilie 1912	9.57

Septembrie

Soarele a răsărit splendid ca în toate aceste zile orbitor insolat cuprinzând în surună de rubine nenărginirea trezită la viață. Atmosfera ce des de dimineață apăsa cu greutate de plumb, a devenit ușoară. Aerul e străveziu cum nu se poate spune; toate conturile sunt nete, colorile au înviat, obiectele par a respira. Pe coastă pădurea ce dormea cu coronele înclăgăte în o unică masă, rigidă și sombră, aducându-ți în minte cutare peisaj vizionar de Puy de Chavannes. — e vie acum, fiecare copac apare plastic la locul său, poți distinge ramurile, frunzele se detașează nuanțat, sub azurul limpede. A trecut vara...

În multe case curg lacrimi în urma micilor călători ce astăzi pleacă pe drumul vieții. O mamă tânără plânge de bucurie când școlarul mamei intră în curte, cu geanta în spate. Puilul e mare. Puilul e mare, și cât va trăi, nu va mai scăpa din jugul în care înară astăzi; epoca de aur cu jocurile ei încântătoare, cu desmierdările ei copilărești a trecut, pe vecie, scurtă foarte. — Un loc e liber la masă. Cineva a plecat de acasă, și cei ce au rămas, abia ating bucatele. De acum, al este al lumii, și numai ca oaspe se va mai abate din când în când la vatra unde a răsărit. Rândunelele au sburat din cuib.

E seară. O trăsură se oprește la poartă. Incet, abătut intră omul. Cu pauze lungi istorisește cum a mers, ce a mai zis copilul, cum a rămas. Apoi, toți tac; cineva lipsește de acasă.

Depart, la oraș undeva, un „student“ tinerel se ridică, gentil și vioiu, dela masa cea nouă și e condus în camera sa. Până târziu aude pe cei din casă cum povestesc vesel. Acasă?... Somnul îl surprinde înecându-și plânsul nostalgic... ca să nu fie auzit.

I. C.

De-ale noastre.

Conzistor mitropolitan. Luni în 4/17 septembrie au început în Sibiu ședințele conzistorului mitropolitan al bisericii gr.-or. române din Ungaria și Transilvania sub prezidenția Ex. Sale Înalt Preasfințitului domn arhiepiscop și mitropolit Ioan Mețianu. De față sunt asesorii conzistoriali: Preasf. Lor domnii episcopi Ioan I. Papp dela Arad și dr. Miron E. Cristea dela Caransebeș, apoi dr. Ilarion Pușcariu arhimandrit, Filaret Musta arhimandrit, Augustin Hamsea arhimandrit, Vasile Mangra arhimandrit, George Popovici (Lugoj), dr. Aurel Novac (Biserica-Albă), Partenie Cosma (Sibiu), Andreiu Bârseanu (Sibiu), Ioan Stroia (Sibiu), dr. Gheorghe Dobrin (Lugoj), Mateiu Voileanu (Sibiu), dr. Valeriu

Branisce (Lugoj) și Vasile Goldiș (Arad). Referent secretarul mitropolitan: Nicolae Zigre.

Între obiectele pertractate a fost și ucuzul ministrului de culte și instrucțiune publică, prin care oprește folosirea limbei române în anuarele școlare și a respins toate remonstrațiile bisericii noastre în acest obiect. Conzistorul mitropolitan a decis să poarte aceste anuare paralel și românește și totodată s'a autorizat episcopatul a interveni din nou la guvern în acest obiect.

După 5 ani de zile în sfârșit *guvernul a licvidat ajutorul de stat pentru conzistorul din Caransebeș*, ceea ce s'a luat la cunoștință.

S'a dat voie dlui dr. I. Lupaș de a retipări în ediție proprie poporală opul jubilar despre mitropolitul Andreiu Baron de Șaguna.

Din *fundațiunea Triandafil* au primit știpeudiu de câte 1000 cor.: Dion. Nistor fil., I. Teleguș med., Oct. Costea drept, G. Birăescu teol. Cernăuți, A. Blaga teol. Cernăuți, Ioan Teicu med., Aurel Magier med., dr. I. Cioroian teol. Cernăuți, toți aceștia au avut știpeudiu și până acum, noi știpeudii sunt: Achim Bărcan fol., Aron Demian fil., I. Tâmpăniariu fil., Luciu Bologa fil., Ioan Pop drept, dr. Ioan Broju, Virgil Popovici med., Aurel Purza med., Teodor Andreiu med., Valeriu Meda drept.

Candidații de învățatori și învățătoare poporali de confesiunea română gr.-orientală, cari doresc să intre în serviciul școlar, chiar și de ar avea diplomă dela vre-o preparandie de stat, sunt invitați a-și trimite, cât mai în grabă, la adresa conzistorului român gr.-or. din Arad, copii autentice de pe extrarul de botez și de pe diploma învățătoarească.

Dintre candidatele de învățatoare una va putea fi aplicată eventual la școala civilă de fete din Arad, în calitate de propunătoare și totodată ca guvernantă în serviciul acelei școli.

Impresii dela Blaj: Aerul nu mai e maghiar. Zărele patriotice ne spuneau mereu: „*respirați aer maghiar*“. Ei bine azi s'a sfârșit cu zicala: Vlaicu al nostru a cucerit aerul cel dintâin în țara aceasta. De azi înainte nu mai respirăm aer străin. Și sufletul nostru ca și trupul nostru se va nutri de azi înainte cu aer românesc.

Convocare. Bazați pe concluzele adun. gen. trecute, a comitetului și în conformitate cu dispozițiunile §-lui 11 din statute, convocăm pe toți membrii „Reuniunii învățătorilor dela școli populare confesionale gr. or. române din protopopiatele aradane I—VII și pe toți binevoitorii și sprijinitorii școlii la a XXX-a adunare generală ordinară, care se va ține în Arad, duminică și luni, în 4/17 și 5/18 septembrie a. c.

Programa: La 8 ore a. m. azistare la sfânta liturgie împreună cu chemarea Duhului sfânt. La 10 ore întrunire în sala festivă a seminarului diecezan. Exmiterea unei comisii pentru invitarea P. S. d. episcop Ioan I. Papp. Deschiderea adunării gen. binecuvântarea Înaltului prelat și patron, a reprezentanților și oaspeților. „Dr. W. Rein și activitatea sa pedagogică“ (cu prilejul jubileului său, serbat în vara anului curent). disertațiune de dr. Petru Pipos, profesor preparandial în Arad. Prezentarea rapoartelor și exmiterea comisiunilor cenzurătoare. Proclamarea membrilor noi. Constatarea prezențelor.

Sedința a II-a. La 9 ore p. m. „Disciplina școlară“, disertațiune de Dimitrie Boariu, învățator în Nădab. „Telegrafia fără sârmă“, prelegere experimentativă de Vasile Micula, profesor preparandial în Arad. „Activitatea extrașcolară a învățătorului“, disertațiune de Ion Vanceu, învățator pensionat în Arad. „Însemnătatea jocurilor de copii în raport cu educațiunea școlară“, disertațiune de Ioan Caba, învățator în Chișineu.

Sedința a III-a. La 8 ore a. m. „Liga de temperanță între școlari...”, disertațiune de Ioan Bele, învățător în Sielău. Raportul comisiunilor. Propuneri și interpelări. Constatarea prezențelor. Abzicerea prezidentului și secretarului general și întregirea biroului, prin alegere nouă, pe restul periodului actual. Defigerea locului și timpului pentru adunarea generală din anul următor. Exmiterea comisiunii autentificatoare. Incheierea adunării generale.

Arad, din ședința ordinară a comitetului, ținută la 9/22 august 1911.

Ioan Moldovan,
prezident.

Dimitrie Popoviciu,
secretar general.

Cununie. Alexandrina Baicu (fiica directorului școlii) și Teodor Vulpă (contabil) ne anunță cununia lor, care se va celebra duminică în 10 septembrie st. n. 1911, la 4 ore d. a. în biserica gr.-or. română din Orăștie.

Un oaspe distins în Cluj. Distinsul profesor al Universității din București *Ovid Densusșianu*, director al excelentei reviste literare „*Viața Nouă*” — după cum ni se scrie — în trecerea sa la Paris, a stat la Cluj o zi, unde a petrecut în societatea dlui *Emil Isac*. D. *Densusșianu* s'a interesat aproape de toate instituțiile culturale și a fost primit cu simpatii afecțioase din partea acelor, cari apreciază activitatea sa.

Cu trenul de seară a plecat la München și de aci se duce la Paris, unde face studii filologice.

Vlaicu va zbura la Sibiu. Aviatorul român, sărbătorit atât de mult la Blaj, d. *Aurel Vlaicu*, va zbura și în Sibiu, duminică în 17 septembrie n.

Necrolog. Dșoara Georgina Dolga absolventă a institutului I. Otteteleșanu, a încetat din viață, în ziua de 16/29 l. e. în etate de 18 ani. Odihnească în pace.

Logodnă. Dșoara *Susana Pușcariu* și d. *Gheorghe Neamțiu*, absolvent de teologie logodniți. *Minthial-Gheorghe*, 3 sept. st. n. 1911.
Felicitări!

Universitari români distinși. Monitorul oficial al ministerului de culte și instrucțiune publică în numărul său de pe luna septembrie, publică lista studenților universitari cari au luat examenele cu distincție.

Printre cei dintâi remarcăm cu deosebită plăcere și câțiva români, a căror listă o dăm mai jos după diferitele facultăți.

La rigoroasele dela facultatea teologică din Budapesta, au obținut calcul distins: Ioan Georgescu, Iosif Cucul și Augustin Cereck;

Rigurosul juridic l-au depus cu calcul distins: Iulia Givulescu, Nicolau Marcovici, Titus Mihalici și Ioan Popu;

Al treilea riguros medical s'au distins: Sever Beuția, dșoarele *Marta Butean*, și *Camelia Moga*.

La universitatea „*Francise Iosif*” din Cluj au luat al treilea riguros juridic cu distincție: *Ladislau Blgia* și *Ștefan Grigoriu Sava*; iar cel cel dintâi riguros medical: *Livia Capșa*.

Felicitări!

Din patrie.

Executat de precupețe. Și minunea aceasta numai la noi în Ungaria se putea întâmpla și poate, în America.

Sufragiul-șef al unei cafenele din Terezianopol, *Francise Kecht*, astădimează într-o dispoziție de iluminată sufletească a încălecat pe mîgarul târgoveței de zarzavaturi *Roza Kașa*, prins în teleagă.

Târgoveța aprinsă foc, după receptul vestitelor cofetărite dela Seghedin, ridică fără ezitare scaunul pe care seșea, izbind cu înverșunare la mir pe bietul sufragiu cherchelit. Atâta însă nu fu de ajuns. În celalalt moment suveranele pieței treizeci la număr, s'au aruncat cu cumplită furie asupra lui, făcându-l formal tocană pe bietul sufragiu, care scăpat cu multă sfortare de către depozitarii forței publice, acum trage de moarte în spital.

Pâinea ungurească la expoziția din Drezda. Vizitatorii secției ungurești a expoziției din Drezda, cu oarecare mirare privesc niște bolovani uscați și diformați, uneori chiar necăjiți, deasupra cărora o inscripție frumoasă vestește, că acești bolovani ar fi „pâine de Dobrițin” „de Soroksár”.

Partea aceasta a expoziției atrage din zi în zi public numeros și abia, când furi câte-o convorbire intimă și privești fața compătimitoare a vizitatorilor, reușești să-ți explici pricina atâtor vizite.

Vizitatorii unul ca celalalt mirați și cu un aer de compătimitoare își atrag atenția asupra acelor pâini, odinioară frumoase, dar simultan uscate și împietrite de când le-au expus, spunând: „*Schau's, wass für ein Brod die Magyaren essen!*”

Te prăpădești de răs, când îți închipuiești ce idei bizare trebuie să-și formeze acei străini, despre civilizația ce stăpânește „hambarul Europei”, cum le place compatrioților noștri s'o numească meren fericita noastră țară.

Și d-lor se tot plâng, că noi îi dăm de gol în fața lumii civilizate.

Dela frați.

Ministri români la noi. D. P. P. Carp, primul ministru român și d. M. Ne-nițescu ministrul comerțului și industriei, au plecat din Sinaia în Transilvania la Borszeck, de unde apoi vor face mai multe vizite prin diverse localități.

Ministrii români se vor întoarce după o săptămână în țară.

Manevrele corpului II de armată. În vederea desfășurării manevrelor ce vor avea loc anul acesta dela 22 august — 13 septembrie statul major român a fixat următorul program:

22 august plecarea regimentului; 23, sosirea regimentului la Brătulești; 24—27, aplicațiuni cu batalionul și examene pentru maior; 28, repaos; 29—31 aplicațiuni cu regimente mixte; 1 septembrie aplicațiuni cu arigada mixtă; 2, repaos; 3—6 aplicațiuni cu brigada mixtă; 7—8, repaos și luarea situației pentru manevre; 9—11, manevre cu divizie contra divizie; 12—13, mars de înapoere și desconcentrarea oamenilor.

Luni 22 august la orele 4 p. m. Regimentul 4 Ilfov No. 21, va pleca în manevră îndreptându-se spre Otoveni unde va rămânea noaptea, iar a doua zi va porni spre Brătulești centrul de operație unde regimentul va bivua și unde va avea loc loc desfășurarea manevrelor.

Din străinătate.

Aniversarea luptei dela Sedan. Toate ziarele din Berlin consacră articole de fond aniversării a 41 a luptei dela Sedan. Ziarele vorbesc fără amărăciune de Franța, în schimb se ridică împotriva Angliei.

O parte a presei comentează știrea oficială sosită din Londra, după care guvernul englez ar fi concentrat mai multe cuirasate și torpiloare la *Fife of Forts*. „*Berliner Neueste Nachrichten*” consideră această concentrare de forțe navale ca o amenințare serioasă la adresa Germaniei și își exprimă dorința ca Germania să renunțe la manevrele obișnuite, organizând în schimb manevre cu caracter războinic de-alungul coastelor.

Excadra rusă de pe Marea Neagră la Varna. Din Sofia vine știrea, că excadra flotei ruse a mării Negre cuprinzând cinci cuirasate, două crucișătoare și patru torpiloare, a sosit astă-seară la Varna, unde i-s'a făcut o primire entuziastă

Un sat muntenegrean atacat de soldați otomani. Din Cetinje se anunță, că sâmbătă soldații otomani, ajutați de populațiunea musulmană dela graniță au atacat satul muntenegrean *Velika* și au trecut granița răbind patru persoane. Guvernul a adresat o protestare energică către Poartă.

O apropiată grevă a împiegaților de tren. Guvernul austriac de prezent o strâmtorat deodată din mai multe părți. În vreme ce năzuește să asigure capabilitatea de munca a parlamentului, se prea poate ca să stagneze orice lucru în țară. Toate semnele par a vădi că Austria stă în fața unei formidabile greve a împiegaților căilor ferate.

Scumpetea mare a făcut insuportabilă viața acestor existențe minuscule și acestea — încurajate poate de exemplul Angliei — încearcă pe calea grevei eluptarea unui codru de pâine neagră.

Guvernul de fapt nu prea e preocupat de acest pericol iminent, căci urmează tratative de împăcare cu Boemii. E deci aproape sigur că împăcând pe germanii cu boemii și asigurându-și capabilitatea de acțiune a parlamentului, va ajunge în situația neplăcută să pornească tratative de împăciuire a împiegaților dela căile ferate.

Prima poștă aeriană. Primul serviciu poștal aerian în Europa se va inaugura în ziua de 9 Septembrie st. n. la Londra când se vor înființa curse poștale de aeroplane între Windsor și aerodromul Henson din Londra.

Regele George și-a dat consimțământul ca aeroplanele poștale să poată descinde în marele parc al castelului regal din Windsor.

Inaugurarea urma să aibă loc în săptămâna încoronării, dar a fost amănată din cauza dispozițiilor severe ale legii engleze de aviațiune care oprise circulația aeroplanelor în timpul serbărilor de încoronare.

Serviciul poștal aerian va funcționa sub auspiciile directorului general al poștei engleze. Se vor expedia numai cărți poștale și scrisori în plicuri imprimate anume pentru acest scop. Corespondența se va arunca în cutii speciale, cari se vor pune la dispoziția publicului în câteva birouri și magazine.

Aci se vor vinde și cărțile poștale și plicurile speciale, purtând efigia castelului regal din Windsor.

Cărțile poștale sunt prevăzute cu un timbru fix de 60 bani, iar plicurile cu un timbru fix de 1 leu și 20 bani.

Ștampila poștală va purta inscripția: „Prima poștă aeriană a regatului unit”.

Venitul curat al acestui nou serviciu poștal e destinat deocamdată pentru scopuri de binefacere.

Iată, deci, o nouă țintă pentru ambiția philatelștilor.

Dr. Cook iarăș dovedește. Vestitul șarlatan dr. Cook, care atâta vreme a știut să escrocheze lumea cu povești fantastice despre polul nordic, cercând pe cale neonestă ași asigura renume universal și nemuritor, afirmând că ar fi atins în ultima sa expedițiune de explorare, polul nordic, în zilele din urmă a dat o declarație în care promite să vină de data aceasta să dovedească cu date neresturnabile atingerea polului nordic. Tot cu prilejul acesta ține să accentueze că nici pe un moment nu s'a îndoit că ar fi atins polul și nici n'a făcut asemenea declarație vreodată.

Oare când se va finaliza afacerea aceasta deja repugnantă?

Un nou record de înălțime. Din Parampe vine știrea, că aviatorul *Garros* s'a ridicat cu aeroplanul său la 4250 m. și astfel a creiat un nou record de înălțime.

O afacere de înaltă tradare. Din Sarajevo vine știrea că fiul cunoscutului șef sârb *Kujundzics* din Livno, a trecut — după cum se știe — în timpul crizei anexării, în Serbia unde a intrat într'un corp de voluntari constituit pentru a lupta contra monarhiei.

La întoarcere i-s'a intentat proces și a fost condamnat la doi ani închisoare pentru înaltă tradare.

În vreme ce presa sârbă din Sarajevo păstrează tăcere asupra faptului, presa din Belgrad face mare zgomot și susține că un sârb din Bosnia care intră într'un corp de voluntari pentru sprijinirea patriei sale nu poate fi făcut vinovat de înaltă trădare.

Memoriile d-nei Toselli. Ziarul „Le Matin” din Paris a început publicarea memoriilor d-nei Toselli. În primul capitol, intitulat „Educația principeselor”, autoarea scrie cum a fost crescută, dând amănunte asupra educației principeselor dela curțile europene în genere. Doamna Toselli descrie viața tristă dela curtea din Salzburg, dând amănunte interesante asupra moravurilor preoților, cari nici chiar la spovedanie nu se sfiesc de a se săvârși acte imorale.

Autoarea publică apoi amănunte intime din viața împărătesei Elisabeta a Austriei.

Scumpirea alimentelor în Franța. Din Paris se anunță că conferința ministerială privitoare la scumpirea alimentelor a hotărât să supună consiliului diferite măsuri legislative sau reglementare în scop de a îmbunătăți situația.

Ministrii au hotărât să nu recurgă la modificări de tarif vamal, ei vor studia mai cu seamă revizuirea tarifelor de import și de export, la transportul mărfurilor agricole, și vor căuta să ușureze importul alimentelor printr'o nouă reglementare a piețelor.

Combaterea socialismului în Germania. În cercurile guvernului și ale politicii din Berlin se discută un proiect, după care ar urma să se ia măsuri severe spre a împiedeca răspândirea ideilor socialiste în straturile tinereții.

Destăinuirii asupra conjurației sârbești din 1903. „Tribuna” din Belgrad care începe azi publicarea destăinuirilor lui Aca Novacovics asupra conjurației regelui Alexandru și a reginei Draga, declară că a obținut aceste destăinuirii în mod gratuit dela Novacovici care nu urmărește decât restabilirea adevărului asupra evenimentelor din 1903.

În prefața memoriilor sale Novacovici arată că la înscenarea conjurației nu s'a gândit că lucrurile vor avea un sfârșit sângeros.

Arată apoi că conjurații au fost luați de curentul evenimentelor politice și nu aveau altă scăpare.

Celebrul violonist George Enescu, cel mai abil mânuitor român al vioarei și apreciat compozitor, a cântat deunăzi la Queen's Hall, mare sală de concert în Londra, mai multe rapsodii românești. Ziarul „Daily Mail” aduce multă laudă talentatului artist român, făcând elogii asupra excelenței execuției a bucăților românești pe cari le găsește „incontestabil frumoase”.

Turburări militare în Norvegia. Din Cristiania sosesc știri senzaționale cu privire la turburări militare în Norvegia.

Ziarului „Berliner Tageblatt” i-se comunică că încă de duminecă se anunță turburări de pe noul câmp de exerciții.

Luni seara au avut loc noi tumulturi la Gardmoen, pe cel mai mare câmp de exerciții al țării.

Demonstrații erau dragoni.

Un sergent fiind arestat pentru o întârziere, camarazii săi găsiră pedeapsa prea aspră și voiră să-l pună în libertate.

Spre seară s'au adunat vre-o 100 de dragoni, cari au asediat arestul. Garda fiind bombardată cu pietre, a fost silită să se retragă. Comandantul gârzei a fost rănit. Soldații au spart apoi ușa și au pus în libertate pe sergent. Acesta a găsit însă pedeapsa meritată și s'a reîntors de bună voie în arest.

Demonstrații s'au risipit apoi.

Vineri soldații s'au adunat în fața locuinței maiorului, unde au fluerat și au făcut un sgomot asurzitor. Ofițerii n'au fost în stare să-i liniștească.

Cu privire la turburările de duminecă se comunică amănunte scandaloase.

Pe câmpul de exerciții se aflau 1800 soldați. Doui soldați fiind pedepsiți, camarazii lor sootiră că pedeapsa e prea aspră.

Cățiva soldați socialiști, aranjară cu grabă un drapel cu inscripția: „În numele dreptății cerem eliberarea soldaților”.

Tinerii au îndemnat apoi pe soldați la revoltă. Peste 500 de soldați au asediat arestul.

Garda a încercat să-i reție, dar demonstrații au scos baionetele și au reușit să pue în libertate pe unul dintre arestați.

Ei au părăsit apoi cu sgomot arestul.

Președintele comisiei militare din parlamentul norvegian, colonelul Awatmar, a încercat să liniștească pe soldați, dar a fost primit cu insulte.

Ziarele norvegiene cer o anchetă severă contra instigatorilor.

Conjurație anarhistă. Din Freiburg vine știrea, că poliția de aici a descoperit o conjurație anarhistă plănuită în contra prințului Jaime de Bourbon, pretendentul tronului spaniol, care de mai multă vreme petrece în Freiburg. Anarhiștii voiau să fure pe pretendentul care locuiește în vila Garcia. Prințul a aflat despre conjurația anarhiștilor și a încunjurat vila cu pază bine întărită. Marchizul Salamanca și mulți agenți secreți din Elveția și Spania păzesc ziua-noaptea vila lui Jaime.

Cununie și logodnă în curtea țarului Rusiei. Curtea imperială din Petersburg de două săptămâni se pregătește mercu de sărbătoare.

La începutul acestei săptămâni și-a serbat între nemiapomenite solemnități arhiducele Ioan Konstantinovici cununia cu cea mai frumoasă ducesă Ileana, nepoțica lui Petru Karageorgievici, regele Serbiei. Tot în decursul acestei săptămâni va logodi principele Bragation-Muchransky pe energica și tot atât de frumoasa arhiducesă Tatiana Constantinovna.

Nunta arhiducelui Ioan cu Ileana s'a celebrat în asistența membrilor familiei regale rusești, câtă vreme logodna arhiducesei Tatiana se va săvârși în cerc familiar, departe de sgomotul orașului la părinții fetei.

Legendare sunt cadourile scumpe ce le-a primit Ileana cu acest prilej dela toate rudele sale. Se zice că țarul Nicolae i-a făcut un prezent de 500,000, o splendidă diademă bătută cu brilante neprețuite, iar soră-sa din Italia o cutiuță plină de nespuse de prețioase brațele, cercei, coliere și o foarte frumoasă rivieră în valoare de jumătate milion de coroane.

Afară de aceste prețioase bijuterii, bătrânul Nichita, bunicul Ilenei a surprins-o cu o colieră splendidă de murgăritare scumpe. Iar mătușile Anastasia și Milita i-au donat un prea frumos latifundiu, situat cum nu se poate mai poetic între câmpiile de trandafiri ale Crimeei.

*

Logodna arhiducesei Tatiana cu ducele Bragation-Machransky e sfârșitul unui roman de amor, care a reclamat și schimbarea legilor casnice a familiei imperiale. Căci contrar Șlui 188, de-acum înainte numai un arhiduce e obligat la căsătorie cu fată de acelaș rang.

Tatiana însăși a cluptat dreptul de a lega mesalianțe. A avut adevărat curaj ca la o plimbare să-i fină calea țarului și să-i ceară învoirea la această căsătorie contrară legilor dinastiei rusești.

Țarul s'a învoit la această mesalianță, accentuând că ducele Bragation e descendent al țarului Catarina.

Accidentul lui Caruso. Se anunță din Roma, că marele tenor Caruso, era să fie victima unui groaznic accident. Venind în automobil, dela Nea-

pole spre Roma și trecând pe piața orașului Fosinone, trăsura sa se lovi de alt automobil ce venia din direcție opusă. Automobilele veniau cu mare viteză și se izbiră deodată în coaste, astfel că ambele trăsuri se răsturnară deteriorându-se. Printr'o minune de necrezut Caruso a scăpat numai cu neînsemnate leziuni. Parcă o mână cerească a ocrotit pe acela care posedă cea mai frumoasă voce, și care atâta lume desfată.

Locuitorii Chinei. Conform recensământului din ast an cele 18 provincii ale Chinei au 438 milioane 425 mii locuitori. După provinciile locuitorii se împărțesc astfel: Mandciuria 17 mil., Cili 29 mil. 400 mii, Sandun 38 mil., Hunan 22 mil., Hubei 34 mil., Siciuan 78 mil. 711 mii, Ciansi 24 mil. 534 mii, Anhui 36 mil., Ciansu 33 mil. 980 mii, Celian 11 mil. 800 mii, Fucian 20 mil., Guandum 32 mil., Cuansi și Junan, fiecare câte 8 mil., Sanso 55 mil., Saci 55 mil., Chenan 55 mil., Gansu 55 mil. și Goician 55 mil.

Diverse.

Teatrul Apollo. Miercuri în 6 sept. prezintă următorul program: 1. Gazeta cinematografică (cuprinzând toate evenimentele mai de seamă din lume). 2. *Inimi eroice* (dramă americană, senzațională). 3. Cavalerul pompier (umoristic). 4. Corsica (peisage). 5. Un detectiv șiret (comic). 6. Fluierul fermecat (dramă indiană. Senzația zilei de 500 m. Jocuri, obiceiuri indiene). 7. Mirele a dat de bea (comic).

Începutul reprezentațiilor la orele 6, 7 și jum. și 9 seara.

O expoziție universală în vechiul Egipt. În Egipt s'a organizat încă de acum 2000 de ani o expoziție universală, la care au luat parte toate statele supuse Pharaonilor împreună cu statele străine, cari întrețineau relațiuni amicale cu Egiptul. Organizatorul și protectorul expoziției a fost regele Ptolomeu Filometor VI, care a inaugurat expoziția în anul 180 înainte de Hristos.

O descriere amănunțită a acestei expoziții se găsește într'una din operele savantului Atenaios din Alexandria.

La ceremonia inaugurării au azistat, în afară de rege, toate persoanele dela curte și un mare număr de oaspeți invitați.

Dintre statele mai îndepărtate au expus: Etiopia (130 țapi), Arabia (300 cai), Hindostan (25 tauri albi ca zăpada). Transportul taurilor până în Egipt a durat 15 luni.

Podgoreni construiseră o clădire alegorică, demonstrând progresele realizate pe terenul culturii viilor.

În clădirea podgorenilor se instalase un teasc formidabil 50 selavi travestiți în satiri organizau serbări obișnuite cu ocaziunea culesului viilor. În ziua inaugurării vinul curgea în abundență și se distrebuia gratuit.

O deosebită atenție se dăduse secției de horticultură. Pe un teren întins, acoperit cu un strat de jumătate metru din cel mai bun pământ, se puteau vedea toate florile ce au existat în acele timpuri. O sală mare cuprindea produsele artelor frumoase. Aci erau expuse cele mai vestite tablouri ale asociației artiștilor, împreună cu câteva sute statui de animale. O altă sală era destinată științelor și literaturii. Un număr imens de inscripții calde și asiriene erau așezate în grupuri după conținut și ordine.

Cel mai prețios obiect al acestei expoziții a fost un scun cu trei picioare dela oracolul din Delfi.

Un om fericit. Zilele trecute a murit la Londra un om, care se bucura în capitala britanică de o mare reputație.

Judecătorul Willis, — că de el e vorba — era un original și poate un înțelept. El n'a uzat nici odată de telefon, n'a luat nici odată metropolitul, n'a fost nici odată la curse, n'a jucat cărți sau alte jocuri de noroc, n'a citit nici un ziar, n'a împrumutat, nu s'a împrumutat cu bani dela nimeni, nu s'a interesat de politică... Și poate Willis a fost un om fericit!

Mulțămită publică. La petrecerea aranjată de tinerimea dela studii din Nădlac în august au suprasolvit următoorii domni: Ștefan Oprean 1 cor. Uroș Pătean 2 cor. Vasile Șildan 2 cor. Ioan Ilvoici 40 fil, Iuliu Hălmăgian 40 fil. Virgil Lngojan

1 cor. Savu Pătroi 2 cor. Nicolae Chicin, paroh. 3 cor. 60 fil. Dr. Iuliu Chicin, medic 1 cor. 80 fil. Vasile Oanea 20 fil. Aureliu Șt. Șuluțiu 2 cor. Iuliu Caracioni 1 cor. Samuil Könyves 2 cor. Uroș Stroia 1 cor. Gheorghe Petrovici, inv. 4 cor. Ștefan Lazar 2 cor. Dr. Remus Chicin, adv. 5 cor. Cu totul a încurs în suprasolviri: 31 cor. 40 fil. *Com. aranjator.*

Vieța e un vis. Stam pe terasă și ascultam cântecele unui lăutar, care ofta și își umfla apoi pieptul strigând:

„Vieța e un vis, e un paradis...”

Fără de voie, m'am gândit la vorbele romanței acesteia banale, care au provocat pe câteva dame sentimentale să ofteze la rândul-le și să arunce priviri melancolice prin vecini.

Vieța e un vis...

Filozofii, dela cei antici și până la cei moderni, mai cu seamă poeții și mai toți engetătorii veacurilor, au fost și sunt de acord că vieța asta, pe care mulți o disprețuiesc pentru motivul că ar fi „prozaică”, este în fond din cele mai poetice, deoarece ea nu constituie decât un vis.

Sofocle și Euripide au susținut în scrierile lor această teamă.

Pindar, deasemenea ne-a spus că vieța e un vis.

Shakespeare pune în gura unuia din personajele sale:

„Vieța este țesută din firele din care sunt țesute visele și ea are ca liman: somnul”.

Calderon dela Barca, înaintea lui Shakespeare, a făcut și o dramă metafizică intitulată: *Vieța e un vis*.”

Marele filosof Kant, ocupându-se de rostul vieții spune că singura deosebire între visul propriu zis și visul-vieța, e că cel dintâi nu are înlănțuirea stabilită prin raportul logic al faptelor, care există în vieța de toate zilele

Schopenhauer, analizând aceiaș problemă a combătut pe Kant, susținând că visele luate în parte, au perfecta înlănțuire stabilită printrun raport logic dela cauză la efect, dar ele nu posedă această înlănțuire între ele și numai visul-viață are acest privilegiu, prin urmare vieța ar fi un vis mai lung, spre deosebire de celelalte.

Sunt oameni cari nu sufăr această vieță, pe care o blestemă.

Pentru aceștia vieța e tot un vis, dar un vis urât, un „cauchemar”...

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

G. S. Timișoara. Prin suma de 14 cor. trimisă azi, sunteți achitați până în 14 octombrie a. e.

Bibliografie

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

- Iorga N. Articole care pot să rămână. I. oameni cari au fost. Amintiri și comemorări 3.—
 Russu-Șirianu. Schițe și nuvele înădite 1.50
 Elefterescu Em. De toate și din toate pentru popor sau cartea neamului 2.—
 Marino-Closeu C. Ada-Lazu. Nuvele. 2.—
 H. de Balzac. Amorul mascat sau nesocotință și fericire —.30
 Charleshaute Poor, Sistemul solar —.30
 Moldovan I. Ardealul I. 1.80
 Carlyle Thomas, Eroii, cultul eroilor și eroicului istorie — — — — — 2.—
 Dr. Matthias Ad. Pedagogia practică, trad. liberă cu o prefață și note de G. Bogdan-Duică — — — — — 2.50
 Martig Em. Psihologia pedagogică — — — 3.50
 Ufer Chr. Introducere în pedagogia lui Herbart 2.—
 Locke I. câteva idei asupra educațiunii trad. G. Coșbuc partea I și II — — — — — 2.—
 Ioan Amos Comenius, Didactica Magna trad. de Garboviceanu — — — — — 1.55
 Pestalozzi H. Leonhard și Ghertruda. O carte pentru popor trad. de Ioan A. Rădulescu-Pogoneanu partea I și II — — — — — 3.50
 Bucovineanu I. Manual de gimnastică suedeză 4.20
 Cântece și Coruri școlare pentru uzul copiilor din școlile primare — — — — — 1.50
 Conferințe populare ținute de învățători la cercurile culturale. Publicate cu supraveghierea lui G. Coșbuc — — — — — 1.20
 Dâmbeanu Eug. Istoria lui George Stephenson —.55
 Iorga N. Istoria bisericii românești și a vieții religioase a românilor vol. I și II. — — — 4.20
 Dragoslav I. Povestea trăsnetului —.30
 Constantinov Iv. A. Bai-Ganciu sau minunate povestiri despre un bulgar din zilele noastre —.60
 Mera T. I. Din țări străine . . . 2 cor. —
 Björnson Bj. Mary, roman traducere de dr. H. Petrescu — — — — — 1.— cor. —
 Ursu I. Conștiința națională — — — — —.50
 Molitvelnicul cu litere latine și legat à C. 14.—
- La comanda să se alutere și pentru porto postal 20 fileri de fiecare carte.

Un candidat cu praxă

află aplicare în cancelaria subscrisului. Intrare 15 Septembrie n. ori 1 Octombrie.

Dr. Ioan Pop,
advocat, Alba-Iulia.

Dr. DUMITRU POPA

MEDIC UNIVERSAL.

Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburile interne, de femei, de copii și de urechi.

Arad, Strada Petöfi (lângă gimn.) Nr. 10.

Consultațiuni: 11—12 ore a. m. și 1/2 3—5 ore. p. m.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

Aviz.

La agentura principală din Arad a băncii gen. de asigurare „Transilvania” află angajament

Doi acuisitori (agenți ambulanți)

cu rebonificare corespunzătoare. Ofertul, care are să conțină datele referitoare la ocupațiunea de pân'aci a reflectantului și cunoștința sa de limbi, este a se înainta cel mult până la 15 Septembrie n. agenturei sus numite.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmuța.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”,

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(36) — Urmare. —

Castelul cu zidurile economice de lipsă, sunt încunjurate de jur împrejur cu muri crestați pe jumătate demolați. Peste murii acum scunzi, ni-se deschide din fereastra odăii perspectivă asupra munților urieși, peste câmpiile verzi până la zidurile albe ale claustrului.

Deosebit de interesant mi-se pare faptul, că am fost azvârlit de întâmplările războiului, ca prizonier, mai apoi ca rănit în ținuturile acestea, despre care ne vorbea cu atâta însuflețire mama, unde și-a petrecut dânsa cele mai frumoase zile ale fecioriei, unde a primit din mâna abatelui Kathdmeno, căruia dânsa i-a hărăzit atâta iubire și dragoste, roza dela Disentis, cum o numea ea cu predilecție, pentru dânsa și pentru logodnicul ei.

Paremi-se, că ți-am scris, cumcă Loison, generalul meu, trecând prin Disentis, s'a abătut și în castelul nostru încăruntit de vreme. Eu unul, n'aș fi știut, dacă nu-mi povesteau alții.

Și eu toate acestea zice, că ar fi venit la patul meu și m'ar fi căinat, iar eu i-aș fi întins mâna. Despre toate acestea eu nu știu nimic, că a fost însă aici, este mai presus de orice îndoială.

Aceasta mi-o confirmă subscrierea bine cunoscută a numelui său în actul de mulțumită al ofițerilor către gazda noastră.

Ceeace mi-a rămas în minte după trezirea din lunga mea letargie, adevăc despre ceeace cred eu a-mi aduce aminte, este tocmai viziunea aceea bizară, despre care ți-am amintit. Nu se poate altcum, decât, că în acele momente am șovăit între viață și moarte. Cum se face însă, că tot ceeace s'a petrecut cu mine înainte sau în urma vedeniei mele, s'a șters și numai ea mi-a rămas vie în minte?!

Intr'o zi îmi deschisei pleoapele ca de plumb. Prin perdelele albe ale ferestrei, pătrundeau câteva raze de soare, și în bătaia lor zării nu prea departe de patul meu, două chipuri de femeie, una mai bătrână avea fața palidă și ținea mâinile împreunate, în vreme ce privirile ei erau îndreptate pline de compătimire caldă asupra mea.

Lângă ea o altă damă era îmbrăcată din creștet până în călcăie în haină cernită. Prezența ei însă nu deștepta în mine nici o mirare sau curiozitate, ori barem interes, fie în grad cât de mic.

O privii cu liniștea unui mort și apoi ochii

mi-se închiseră de nou în mod involuntar, precum se și deschiseră.

Nu știu câtă vreme a trecut până se deschid iarăși ochii. Înaintea mea stetea ca o nălucă neagră, mută și nemișcată, dâna invoalată. Părea, că se apropie de patul meu. Voalul i-se dete, acemenea unui nour negru, ia o parte de pe un umăr și înaintea mea vedeam pe d-șoara Marmels însă scaldată par'că într'un val de lumină vie. Erau tot trăsurile feței ei, părea însă, că sunt modulate în albastru.

Un mușchiu nu se mișca în fața ei frumoasă, numai lacrimile mari curgeau în abundanță din ochii ei. Vedenia ridică mâna și scoțând ceva din sân, mi-l puse înaintea ochilor. Era un medailon, era Roza dela Disentis.

Această priveliște nu mă turbură însă câtוש de puțin. În mine totul era rece și pustiu. Pleoapele îmi căzură de nou grele și nici o frântură de gând din cele văzute nu-mi rămase în minte. Totul era uitat, părăsit pentru mine, chiar și după mai multe zile, când începui încet-încet să mă însănătoșez și să-mi revin în conștiință și în putere. Îmi recăpătai și graiul și Uli îmi istorisi ce se petrecuse în noaptea aceea îngrozitoare cu mine și unde mă aflui în prezent.

Cea mai ferbinte dorință a mea era, să-i mulțumesc stăpânei casei unde mă împărtășam de atâta îngrijire.

(Va urma).

Dr. Nicolae Ittu

med. univ.

calificat pentru catedra de igienă, pentru posturile de medic la tribunal, miliție, școale, etc., întors din călătorie și ordonează zilnic în **Sibiu** strada Cisnădiei (Nagy-Disznód útca). Nr. 43, etaj I.

Caut un candidat de avocat cu praxă bună.

Condiții foarte favorabile. Postul e a se ocupa în 1 sau cel târziu 15 Septembrie a. e.

Dr. ROMUL VELICIU,
advocat în Arad.

Înștiințare.

Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că mi-am deschis

cancelaria advocațională

în **Deva** (Strada Petöfi Sándor Nr. 4 în fața casei comitatului și vecinătatea tribunalului regesc).

Cu deosebită stimă:
Dr. Petru Groza,
advocat.

Subsemnatul caut:

Un candidat de avocat român cu praxă, eventual și praxă începătoare pe 1 Octombrie a. e.

Dr. Ioan Hica,
advocat în Hațeg (Hatzeg).

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, esecută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de platire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrisului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DANIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

An sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame Salamander

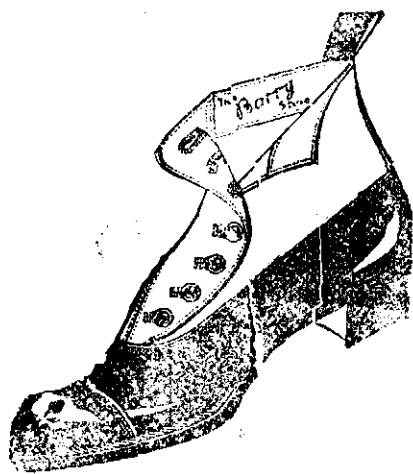
cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fileri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comanțele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anunț cu 4 procente, pe lângă anunț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Cassa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu cavenuți, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adevă cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

Nr. telefonului 604.

Nr. telefonului 604.

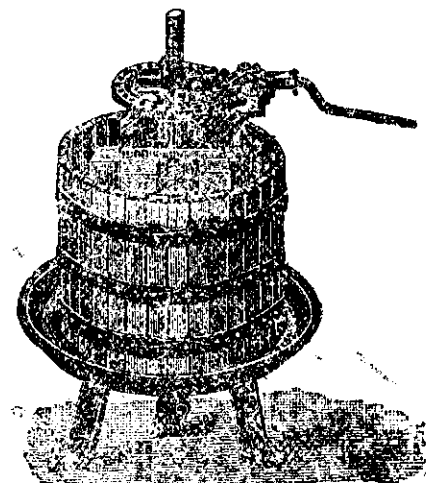
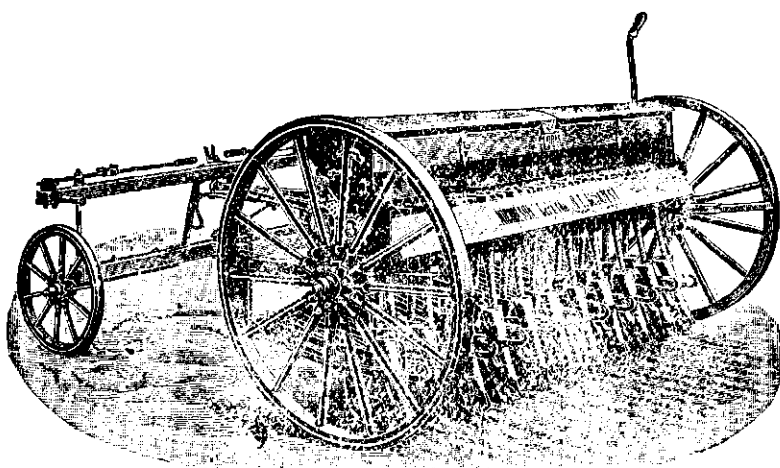
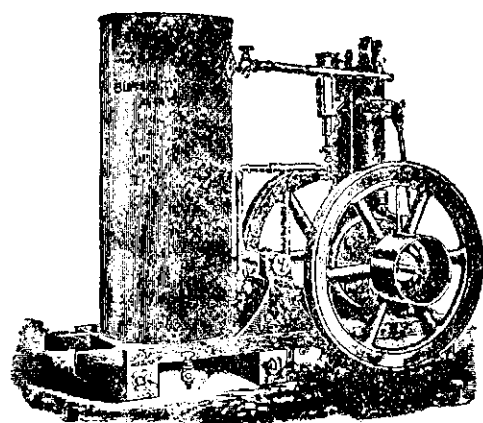
FRĂȚII BURZA

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole** și totfelul de **motoare cu benzin și oleiu brut** cu prețurile cele mai moderate și pe lângă platire în rate. Catalog trimitem gratuit.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe speșele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.

„Someșana“,

instituit de credit și economii, societate pe acții în D. e. s. —
Filială în Ileana-Mare. — Giro-conto la Banca Austro-Ungară.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
Fond de rezervă „ 180000.—
efectuește toate operațiunile de bancă.

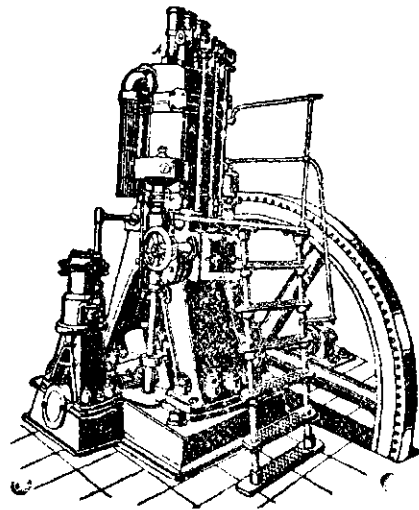
o o o o o o

Acordă împrumuturi ipotecare, cambiali, pe lomcard. etc. — Primește depuneri spre fructificare pentru cari plătește 5 procente interese, iar pentru depuneri mai însemnate și stabile precum și pentru depuneri dela corporațiuni culturale și bisericești solvește 5 procente și jum. la sută interese. Darea de venit o solvește institutul.

o o o o o o

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă, spre care scop la cerere se trimite cheque-uri poștali. — Corespondența în limba română, maghiară și germană. o o o o o o o o o o

Direcțiunea.

Execuție modernă, solidă, și reală de prima clasă, serviciu prompt și prețuri moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și officianți. Premiat la expoziția din București 1906 cu Grand Prix, cea mai înaltă distincție și medalie de aur. La expoziția regnicolară din Cincibiserici 1907 cu medalie de aur, la expoziția din Sepsiszentgyörgy cu medalie de aur.

Două fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori, turnătorie de fier.

B r a ș o v .

Gea mai mare fabrică de fier din Ardeal efectuește: stabilimente de turbine, motoare și locomotive de ulei brut „Coroana“, mori mânate cu motor și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de sămănat, pleptene de lână.

A N U N Ţ .

Prima turnătorie de fier și alamă Sibiană, fabrică de mașini agricole și industriale, atelier de mori și mare prăvălie de fier.

Are onoare a recomanda P. T. public bogatul său depozit în mașini de treerat cu brațul, cu manej în curele sau cu transmisiuni, treerător cu scuturător de paie cu însăcuior și dublu curățitor de orice mărime, asemenea motoare încălzite cu benzin sau păcură dela 2 cai putere însuș, mașini de treerat trifoiu, mașini de secerat cu și fără aparat de legat, cositoare de nutreț, greble americane pentru strânsul nutrețului, mașini de lână cu darac sau lup, piuă pentru

abale (postav), mori de postament foarte solid din lemn tare, petrii de mori de Buda, francoze, sucroer, cincantină, și de Königsberg.

Curele prima calitate englezești.

Cu un cuvânt tot soiul de mașini agricole sau industriale în asortiment mare depozit de orice soi de mașini mari sau mici, cu prețurile cele mai moderate și condițiuni de plată favorabile.

o o o o o o o o

Cine dorește a-și procura orișice mașini și vrea să fie cinstit servit — cu garanță — să se adreseze acestei firme.

Cataloage și desenuri la cerere gratis și franco.

Feriți-vă de escroci?

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în servițiul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice. :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.